

ІНФОРМАЦІЙНИЙ
ВІСНИК

Лосинівської
об'єднаної
територіальної
громади

ВІСНИК

Випуск 14
Квітень-
травень 2020 р.

Лосинівської громади

Читайте
в номері:

Історія вулиці 1 Травня
в Лосинівці –
2 стор.

Про учасника Другої світової
війни Григорія Пузіна –
6-7 стор.

Міжнародний
день вишиванки –
8 стор.

ГУБЕРНАТОР В ЛОСИНІВЦІ

6 травня 2020 року голова Чернігівської обласної адміністрації Андрій Прокопенко разом із заступником голови ОДА Олександром Савченком здійснив робочу поїздку Ніжинщиною. Зокрема побував і в Лосинівській об'єднаній територіальній громаді. Гості селища познайомились із роботою ТОВ «Агрофірма «Лосинівська» та відвідали молочно-товарну ферму.

Не залишив Голова ОДА поза увагою і Лосинівську ЗОШ I-III ступенів. Адже наша школа є найбільшою за кількістю учнів як у громаді, так і в Ніжинському районі. Селищний голова Володимир Андрієць та депутат Чернігівської обласної ради Микола Шматок розповіли, що на даний час у закладі навчається 333 учні. Директор Лосинівської ЗОШ I-III ступенів Валентина Гапоненко закінчує естетичне оформлення фойє центрального корпусу. Два корпуси школи побудовані в 30-х – 40-х роках минулого століття і потребують капітальних ремонтів.

Андрій Прокопенко, побувавши у шкільній їдальні, спортивній залі та учнівських класах відмітив, що приміщення оновлюються як ззовні, так і з середини. Побажав успіхів педагогічному колективу та адміністрації закладу, а також пообіцяв фінансову підтримку для ремонту корпусу, де навчаються учні початкових класів.

**За матеріалами ВІДДІЛУ ОСВІТИ, СІМ'ї,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ**

А Ви чули про «Перше Травня»? А Ви любите «Перше Травня»? Сподіваюся, що більшість відповість «так». Але я скажу, що люблю його більше за всіх! І справа не в тому, що це День міжнародної солідарності трудящих, вихідний і шашлик з «гартаначкою»! За цією назвою криється і моя рідна вулиця, де я народився, де пройшло дитинство й юність. Розглянемо все по порядку.

Історія з святом «Першого Травня» не надто давня з точки зору історії. Своїм корінням сягає вона 1886 року. Тоді в Чикаго – тодішньому американському промислового центрі розпочалися робітничі протести. Робітники вимагали 8-годинного робочого дня й гідних умов праці. Ці події пізніше мали відголосок і в Україні. 1 травня 1890 року у Львові відбувся мітинг на знак солідарності та підтримку ініціативи робітничих об'єднань у Франції, Великобританії, Іспанії. Вимогами мітингарів було покращення умов життя, міжнародна солідарність і боротьба проти мілітаризму, а також 8-годинний робочий день. Офіційним святом на території Радянської Росії (попередниці СРСР) стало 1 травня 1918 року. В УРСР свято було легалізоване на рік пізніше.

Фіксація в Лосинівці назви «1-ше Травня» датується ще пізніше – тридцятьма роками минулого століття. І пов'язана вона з періодом колективізації, коли на території Лосинівки були утворені колгоспи «Ленінський шлях», «Перше травня», «Червоний шлях», «Фрунзе», «Сталіна», «Ворошилова», «Чапаєва», «Щорса», «Куйбишева». Таким чином назва колективного господарства визначила й назву вулиці на якій він розміщувався.

До запровадження офіційної назви вулиці як «1-ше Травня» й донині, на місцевому побутовому рівні, лосинівчани користуються старими назвами «Гора» й «Сукнивка». Зауважимо, що це не слова-синоніми, а назви двох кінців вулиці, умовним поділом якої є центральне кладовище селища. От-

римавши земельні наділи від держави на початку ХХ ст. люди почали зводити свої обістя. «Гора» помітно виділялася своєю вивисеністю в порівнянні з низинною «Сукнивою», землі якої більше підходили під пасовища ніж для землеробства. Тому «Гора» отримала свою назву внаслідок особливості рельєфу місцевості, а «Сукнивка» - від основного виду діяльності (розведення овець, і, як наслідок – виробництва сукна). Старожили Сукнивки пам'ятають як вулицею проходила величезна канава, яка, через низку подібних рівчаків, відводила воду в центр селища.

Вулиця 1-ше Травня стала однією з найдовших у Лосинівці. При поїздки до райцентру й назад її мешканці, обирають собі зручний автобусний маршрут. Якщо хочете доїхати автобусом на «Сукнивку», то сідайте на «Лосинівський», а якщо на «Гору» – то доцільніше обрати «Шатурський».

Для когось «Перше Травня» стало місцем народження, хтось перебрався сюди внаслідок шлюбу чи придбавши житло. А для когось вулиця стала проходами в останню путь, адже в кінці «Сукнивки» розташоване цен-

тральне кладовище селища, яке народ поділив на «Баранивське» і «Гомонівське». Вказані назви пішли від прізвища перших родинних поховань на цій території. До речі, прізвище «Баран» і «Гомон» до сих пір фіксується серед жителів Лосинівки. Цікаво, що прізвищева назва кладовища породила місцеві крилаті вирази: «Готовиться на Баранивське»; «Дивитися на Баранивське»; «Збиратися на Баранивське»; «Займати місце на Баранивському» означає одне - готуватися до смерті. А вираз «Бити колючки на Баранивському» – визначити й закріпити за собою місце майбутнього поховання.

Попри таке, здавалось би неприємне сусідство, вулиця живе звичайним сільським життям, поступово творячи свою власну історію. Відійшов у минуле колгосп «Перше травня», його місце пізніше зайняла так звана «5-та бригада», яка теж «канула в лету». Місцеві жителі разом з усім селом проживали всі буремні події ХХ століття. З німецького полону і світової війни повернувся пішки Яременко Федір, створив сім'ю, звів власну хатину на «Сукнивці». Як і інші сім'ї не без втрат

пережив колективізацію, голод 1993 року, II світову війну. Поріділо тоді людьми «Перше Травня». Повернулися з війни ветерани. Чи не найвідомішим й водночас екстраординарним був Мефодій Порождько (по вуличному Крапив'янський). Нагороджений Орденами Слави III і II ступеня він вважався місцевим відчайдухом навіть в старечому віці. Через добре поставлений від природи голос його часто запрошували на допомогу батюшці відспівувати померлих. Ще жива легенда, коли на поминальній службі, перебравши оковитої він затягнув свою улюблену пісню про «Сталінських соколів».

Життя не стоїть на місці. Батьківщина кликала своїх дітей на нові випробування. На виконання вигаданого владною верхівкою інтернаціонального обов'язку призвали Миколу Кудлая, а приборкувати «мирний» атом один із перших поспішив Петро Литовченко. Не перевелися на вулиці «Перше Травня» активні особистості. З дворів, тоді ще не асфальтованої вулиці, почали життєвий шлях нинішній селищний голова Володимир Андрієць, учасник АТО Микола Баран, чоловік гігантського зросту Віктор Заболотний... Зналими в селищі є депутат і підприємець Олена Білан, директор учкомбінату Петро Костюченко, бізнесмен Микола Парасюк... Багато тут людей різних професій: колгоспників і службовців, трактористів і шоферів, бухгалтерів і вчителів... Так і має бути допоки лунає в дворах дитячий гамір.

Автор цих рядків, свого часу, полишив рідне першотравневе батьківське обістя. Але повертаючись на гостини до рідного двору, знову й знову переживаються приємні спогади дитинства, захоплюють своєю квітучою й зеленою красою зелені насаджень. Милуюся рідними мені краєвидами доки не переступлю батьківський поріг. Сьогодні вихідний, свято! І я без жодних докорів сумління скажу: «Я ЛЮБЛЮ ПЕРШЕ ТРАВНЯ»!!!

Віктор ЛИТОВЧЕНКО

Майстер з дитинства

Історія, яку я хочу розповісти, про життя мешканця села Сальне – Реку Миколу Тихоновича. Це людина, яка має золоті руки та добре серце. І це я знаю не з чисель розповіді, а тому, що він мій батько. В селі про нього говорять: «Таких людей земля мало родить...»

Народився Микола Река в с. Сальне в 1936 році. Його дитинство, як і багатьох інших дітей, захопила війна... В повоєнні роки закінчив семирічку та пішов працювати в колгосп.

Нас у сім'ї було троє, зростали ми в любові і на прикладі того, як потрібно ставитись до людей та навколишнього середовища. В дитинстві мені здавалося, що добрішою та розумнішою людини, ніж мій батько, немає в світі (хоч такої думки я дотримуюсь і сьогодні).

Батько розповідав, що з дитинства у нього було бажання щось майструвати: то зробив «самокатку», на якій каталися із сусідськими хлопцями, то якимось вистругав з дерева човен, до якого приробив дерев'яні колеса, щоб можна закотити його до води. Хлопці навіть з далеких вулиць приходили, аби поплатитись у човні. А одного разу, напровесні, один чоловік виявив бажання покататися у тому «саморобному плаваючому засобі», та посеред ставка втратив рівновагу і впав у воду. Треба сказати, що був він у ватяних штанах, які дуже змокли від води і чоловік насилу виліз на берег. Під гучний регіт хлопчаків, він ледве поволік додому «важкі» ноги.

У далекому 1954 році Миколі Тихоновичу довелося власноруч будувати нову хату, бо стара стала непридатна для проживання. Разом з братом, молодшим на чотири роки, вручну напилля дерева, вручну порозпилювали і поставили за літо рублену хату. Сам зробив, знову ж таки вручну, вікна та двері (про станки в той час можна було хіба що мріяти). Люди з інших сіл дивувалися: «Як це діти будують хату?» Адже на той час моему батькові виповнилося лише 18 років.

У 60-ті роки, коли розбудовувалося наше село, Микола Река майже в кожному господарстві щось майстрував: комусь вікна та двері, комусь підлогу стелив, комусь чистив на підлогу дошки. Були замовлення на виготовлення побутових меблів – столи, стільці, скрині, лави зі спинками та ін.

Через деякий час, з'явилася деяка механізація для столярвання. Микола Тихонович прилаштував до стругального станка велосипедний двигун, а згодом, коли в нього з'явився мотоцикл ІЖ-56, крутив станки за його допомогою. Тоді ж придбав і бензопилу, щоб хоч трохи механізувати важку теслярську справу. Успішно пиляв аварійні дерева не тільки в Сальному, а й в інших селах.

З часом батько змайстрував вітровагон, адже електроенергії ще в селі не було. Вітряк справно виробляв електроенергію аж поки сильний вітер вщент не розламав гвинта. На той час Микола Тихонович вже працював у школі столяром. Робив гарні рамки для портретів учених у шкільні класи, ремонтував шкільні меблі та ін. Директор школи запропонував Миколі Тихоновичу викладати трудове навчання, але він відмовився і пішов працювати в колгоспний радіовуз.

Тоді ж змайстрував аеросани. На раму з трьох лижами встановив двигун від «інвалідки», витесав з дерева гвинта, і хоч не з першого разу, бо довелося конструкцію вдосконалювати, але з доволі великою швидкістю погнав по засніжених полях. Навіть коли перейшов на роботу в Лосинівку, у будівельну контору, взимку туди добирався на аеросанях.

З 1966 року і до виходу на пенсію Микола Река працював електромонтером у Лосинівському відділенні зв'язку по селах Сальне, Садове, Шняківка, Терешківка. Ремонтував телефони та радіо жителям цих сіл. Були і комічні випадки в його роботі. Ось один із них. Ремонтував у Терешківці одній бабусі радіо, яка недочувала. От стоїть він на драбині під хатою, зачистив з'єднання дротів і чує, що в хаті вже говорять радіо. Заходить до хати і питає у бабусі: «Ну що, все в порядку, радіо говорить?» (а по хаті роздається дуже гучний звук), на що бабуся, притулившись радіо до вуха, сказала: «Та хай хоч так балакає!».

У 1976 році Микола Тихонович разом з трьома товаришами погодився перетягнути хату з одного місця на інше. Це був «фінський» будинок з верандаю, дахом і вікнами. Батько керував усіма підготовчими роботами. Будинок підняли на домкратах, підклали під нього товсті лижі з балок і, у визначений день, трактори потягли хату до іншого місця. Дивитися на таке дійство прийшло майже все село. На той час, я була ще малою, але дуже хвилювалася, коли мій батько ходив у тій хаті по кімнатах і контролював, чи все йде за планом... Не обійшлося тоді і без казусу. Постійне місце для встановлення будинку виявилось не підготовленим, тому будинок до наступного ранку вимушено залишили на дорозі. Неабияк були налякані водії, коли на їхньому шляху постала хата. Думалося, що може заснув та з'їхав з дороги... До речі, в тому будинку і зараз проживають люди.

У 80-х роках Микола Река почав будувати для своєї сім'ї новий цегляний буди-

нок. Будував довго, адже найманої праці не використовував, а все робив сам.

Згадуючи своє дитинство, можна сказати, що за яку б справу не брався мій батько, завжди виконував її якісно. Він завжди говорив і говорить: «Щоб було приємно глянути на свою роботу».

Це лиш деякі епізоди з життя цієї неординарної людини. А скільки ще всього вміють робити його роботащі руки! Класти цегляну кладку, штукатурити, змонтувати електропроводку, зробити пристрій для розмелювання зерна, грубу, піч, відремонтувати електроприлади, мотоцикли, велосипеди.

Зараз батькові вже 84 роки. Здоров'я вже не те, але іноді зробить комусь кісє чи топорище, а більшість часу проводить за розгадуванням кросвордів та переглядом телепередач. Як і раніше має гострий розум, цікаво підтримує співбесіду. Раз на тиждень відвідує базар у Сальному, щоб поспілкуватися зі своїми ровесниками, яких з кожним роком стає все менше...

Ніна БРОВАРЧУК,
староста сіл Сальне, Садове

Вишитий рушник життя

Хочете казки? Тоді слухайте. Жили-були Іван та Варвара. Зустрілися, покохали одне одного та й одружилися. І народилося у них шестеро синів і одна донька Галина. Неначе у справжній казці про «Шість братів і сьому сестрицю Галю». Брати Микола, Григорій, Володимир, Михайло, Петро, Олександр Сусло любили та оберігали свою улюблену сестричку. Вона зростала у любові та повазі. Отож доля почала ткати рушничок життя моєї свекрухи Галини Іванівни червоними нитками.

Батьки поважали працю, привчали до неї і дітей, тому сім'я, хоч була і великою, та жили у достатку. Батько навчав синів вести господарство, а мати Галину вчила жіночим справам. Підросла дівчина, закінчила школу, пішла працювати. Трудилася дояркою в колгоспі. За добросовісну роботу її фото було на «Дошці пошани».

Поплівся барвінок по рушнику життя- то дівчина знайшла своє кохання, а там і обручки з'явилися на ньому – вийшла заміж за Михайла Петрика, хлопця із сусіднього села Садове. Молодята почали вити своє сімейне гніздечко, а оскільки брати роз'їхалися по всій Україні, Галина залишилася жити з батьками.

Волошкове поле зацвіло на рушнику - народжувалися сини: Іван, Володимир, Олександр. Піднімати на ноги дітей допомагали батьки, адже на ферму Галини треба було бігти раненько. І хоч роботи було багато, вона знаходила час для душі – плекала квіти у дворі і вишивала їх на рушниках та картинах. Любов до квітів та вишивки передалися їй від матері. Бо її мати Варвара навіть із столиці привозила пагінці квітів, щоб вони радували око вдома.

Аж раптом на рушнику життя з'явилася чорна нитка – Галина втратила матір, а згодом полишив світ і брат Гриша. Тяжко було без матері-порадниці, але треба було жити далі.

Роки пролітали непомітно. Стали дорослими діти. На життєвому рушнику зазеленіли пагінці дуба і калини – то одружився син Іван. І хоч родина збільшилась, та Галина встигала всім приділяти увагу, зігрівала теплим словом. Із нетерпінням чекала внуків, дуже хотіла дівчинку, бо поряд же були одні чоловіки – брати і сини.

Бог почув про її мрії і на світ з'явилася внучка Мар'яна. Маківка зацвіла на рушничку з її народженням.

І знову зачорніла ниточка, помер батько Іван, ветеран війни. Я і досі пам'ятаю, як довгими вечорами розповідав він нам про ті часи, та про свою молодість.

Та Бог почав дарувати внучат бабусі на радість. Побіг по двору внук Максимко, а згодом син Володимир подарував Настуню.

Тішитись внуками бабуса, цвітуть квіти щастя на рушнику.

Вже минуло чотири роки, як пішла в небуття моя свекруха. Залишилися лише добрі спогади, бо любили ми збиратися великою родиною в її хаті, завжди частувала смаколиками, для внучат розповідала цікаві бувальщини, а іноді і пісні співала.

Її хата завжди цвіла рушниками, а оберегом був вишитий образ Покрови Святої Богородиці.

Всім внучкам вишила сорочки, щоб оберігали душу від зла. Кожному з внуків подарувала по рушнику, поспішала, ніби відчувала, що може не встигнути.

Вишиванки та рушники знаходяться у наших оселях, ми відчуваємо в них турботу й тепло. І з часом, передамо ці обереги нащадкам, як пам'ять про наші традиції.

БАБУСИНА ВИШИВКА
Бабуса Шевченка портрет вишиває,
Легесенько голка снує.
Й тихесенько пісню вона починає,
Так затишно в серці стає.
Сідаю зручненько я поряд бабусі,
Вдивляюся пильно в портрет.
Велика повага у кожному русі,
Бо він був великий поет.
Про долю Тараса співає бабуса,
Дивлюсь я на те полотно.
В сумні його очі я пильно дивлюся,
Нелегким життя у поета було.
Візьму цей портрет обережно я в руки,
Як пам'ять його збережу.
Реліквію цю передам я онукам,
Із гордістю їм покажу.

Світлана ПЕТРИК,
вчитель Сальненського НВК «ЗНЗ-ДНЗ» І-ІІІ ст.

Історія Лосинівських курганів

Як говорив відомий науковець, історик і археолог Артемій Арциховський: «Ніщо в історії не зникає безслідно. Історичне явище може не залишити сліду ні в архівах, ні в літописах, але слід завжди залишається в землі». Саме тому існує така самостійна галузь історичних наук, як археологія – наука, яка вивчає первісні, античні та середньовічні речові історичні джерела і відновлює за ними історичне минуле людського суспільства.

Археологія займає значне місце в пізнанні історичного процесу. Вона є коліскою історичної спадщини будь-якого народу, в тому числі і українського.

Одним із періодів розвитку людства за археологічною періодизацією є ранній залізний вік, який припадає у добу бронзи. Цей період відзначається розселенням індоєвропейців, технологічним переломом у виготовленні знарядь праці і зброї, виникненням перших державних утворень, періодом існування найяскравіших кочових утворень. На території України ця доба припадає на II тис. до н.е. – I тис. н.е. і хронологічно відповідає кіммерійському, скіфському та сарматському додам історії. Саме ці племена проникли в зону лісостепової України.

Основними характеристиками залізного віку є: утвердження заліза як найпоширенішого металу на землях України відбулося у 7 ст. до н. е., про що свідчать матеріали археологічних розкопок; поява залізних знарядь праці та зброї спричинила бурхливий розвиток господарства та військової справи; землеробські племена почали застосовувати залізний плуг, за допомогою якого можна було виорати більше землі, а отже – зібрати кращі врожаї; скотарі степу за тієї доби зажили кочовим життям, постійно переходячи разом із худобою на нові землі, вони навчилися їздити верхи на конях і долали на цих прудконогих тваринах величезні відстані; із винайденням заліза скотарі-кочовики перетворилися на непереможних воїнів. Історію воюючих кочівників на наших землях започаткували кіммерійці.

Як зазначалося у вищесказаному, племенами, які проникали на нашу територію, були кіммерійці, скіфи та сармати. Саме ці кочові племена є основними фундаторами історичної спадщини, які закладені у віковічні кургани нашої території.

Курган – це високий земляний, рідше кам'яний, насип над стародавнім похованням. Є різновидом поховальних пам'яток, має форму земляного насипу, ізольоване округле підвищення, розташоване на рівнині з різко вираженою підшовною лінією, має штучне походження.

Спільною рисою усіх цих трьох племен був спосіб поховання. Могили заможних осіб облаштовувались як підземні житла. У глибоких ямах вони споруджували з дерева кілька приміщень, що їх називають катакомбами. Небіжчика клали туди, вбраного в найшатніший одяг, котрий він мав за життя, у коштовних прикрасах і зі зброєю, поряд ставили посуд із наїдками та напоями. Поряд із господарем був і його бойовий кінь у спорядженні, раби. Зверху підземне житло перекривали дошками й насипали над ним курган. Отож, що шанованішим був небіжчик, то вищий курган насипали над його могилою.

З досліджень багатьох курганів, у тому числі лісостепової зони, до якої відносяться і Лосинівські кургани, племена займалися скотарством, землеробством та хліборобством. На відміну від сарматів та скіфів, кіммерійці не залишали після себе поселень, адже були воюючим кочовим племенем. Треба зазначити, що ці племена не проживали в один період. Першими були кіммерійці, потім – скіфи, і на останок сармати.

Якщо говорити про Лосинівські кургани, то маємо таку картину: їх загальна кількість 66 одиниць, всі занесені до Переліку об'єктів культурної спадщини Чернігівської області і відносяться до великої групи курганів вищезазначених кочових племен доби бронзи – раннього заліза.

Більшість курганів мають горбоподібне підвищення овальної форми. Це спричинено багаторічними оранками. Однак, є не заорювані кургани, які збереглися до нашого часу. Вони мають високу структуру і не підлягають обробці сільськогосподарською технікою.

Оскільки кургани відносяться до культурної спадщини, вони є предметом охорони. А саме: його насип, поховальна споруда, поховання, культурний шар, рухомі предмети (речовий, керамічний, остеологічний, палеоботанічний матеріал тощо) і земельна ділянка, на якій розташований курган, що є невід'ємними складовими і становлять єдиний цілісний комплекс.

Детальніше дізнатися про кургани Лосинівки і Ніжинського району загалом, можна в Наукових Звітах Г.В.Жарового, І.М.Ігнатенка, які знаходяться в Інституті археології НАН України.

Поринувши в історію давніх часів, можемо зробити такий висновок: незважаючи на плін часу, збережено велику кількість цих пам'яток, які нагадують нам про минуле наших пращурів. Могутні кургани й досі велично стоять на українських землях, в тому числі – на території Лосинівської ОТГ. Нашим головним завданням залишається збереження історико-культурної спадщини та передача її наступним поколінням.

Наталія ОПАНАСЕНКО,
спеціаліст відділу культури і туризму

Для дитини сім'я - це середовище, де формуються умови його фізичного, емоційного та інтелектуального розвитку. Для дорослої людини сім'я є джерелом задоволення низки його потреб. В процесі життєвого циклу людини послідовно змінюються її функції і статус в сім'ї.

Сім'я – це джерело любові, підтримки і щастя. Народжуючись на світ, маленька людина набуває маму і тата, а виростаючи обзаводиться власною родиною. Сім'я – це не тільки батьки, це ще й улюблені та близькі люди, а іноді навіть друзі, з якими пройшов вогонь і воду. Звичайно, в традиційному розумінні, сім'я – це мама, тато та їх діти. Зовсім не дивно, що існує міжнародний день сім'ї, що затверджений 15 травня 1994 року за ініціативою ООН. Встановлення цього дня покликане звернути увагу громадськості різних країн на численні проблеми сім'ї.

Сім'я, як основний елемент суспільства, була, є і залишається берегиною людських цінностей, культури та історичної спадкоємності поколінь, чинником стабільності і розвитку. Завдяки родині міцніє і розвивається держава, зростає добробут народу!

У всі часи по відношенню держави, а також по становищу сім'ї в суспільстві судили про розвиток країни. Це тому, що щасливий союз сім'ї і держави – необхідна запорука процвітання і добробуту її громадян.

З сім'ї починається життя людини, тут відбувається формування її як громадянина. Вона – джерело любові, поваги, солідарності та прихильності, те, на чому будується будь-яке цивілізоване суспільство, без чого не може існувати людина. Благополуччя родини - ось мірило розвитку і прогресу країни.

Не секрет, що для щасливої гармонійної сім'ї необхідно мати традиції, які будуть об'єднувати всіх членів родини. Спільні звички в сім'ї необхідні як сім'ям без дітей, щоб зберегти любов і взаєморозуміння, так і сім'ям з дітьми, щоб привчати їх до нормальних взаємин між членами родини. Крім іншого, діти потребують щасливого дитинства, яке їм можуть

забезпечити тільки батьки. Наприклад, традиція кожні вихідні водити дітей у похід не лише згуртує всю родину, але й долучить маленьких непосид до культури і правильного ставлення до природи.

В міжнародний день сім'ї не можна забувати і про батьків. Якщо немає можливості особисто привітати батьків, то необхідно обов'язково зателефонувати, адже батьківська сім'я дуже цінна для кожної людини, саме з неї починається розвиток дитини. Батьки виховують, захищають, люблять і вчать як треба себе поводити в тій чи іншій ситуації.

День сім'ї – це те свято, коли особливо хочеться об'єднатися зі своїми рідними і близькими, сказати один

одному теплі слова любові, приділити увагу і турботу, можливо, подарувати невеликий презент.

В існуючих нині в Україні соціально-економічних умовах значна кількість українських сімей потребує соціального захисту і допомоги, які тією чи іншою мірою надаються державними та громадськими організаціями й базуються на відповідній нормативно-правовій базі.

Соціальна робота з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах, є одним з пріоритетних напрямів діяльності фахівця із соціальної роботи по наданню послуг Лосинівської селищної ради.

Основне завдання фахівця - бути помічником для кожної родини, яка

потребує допомоги. Насамперед для сімей, які ризикують потрапити у складні життєві обставини внаслідок втрати роботи членами сім'ї, інвалідності, тяжкого захворювання, насильства над дітьми, розлучення, повернення одного з батьків після відбування покарання в місцях позбавлення волі, неналежного виконання батьківських обов'язків.

В це свято ми вкотре хочемо наголосити про сім'ї, які опинилися в складних життєвих обставинах. Не завжди по власній волі, чи неспроможності люди втрачають свої виховні можливості або можливість нормально функціонувати у суспільстві. Не треба завжди перекладати провину на цих людей, адже ми не знаємо, які обставини змусили їх потрапити в ту чи іншу ситуацію. Але ми з вами можемо допомогти таким сім'ям подолати все, віднайти гармонію в родині, відновити сімейні традиції, і з радістю долучитись до святкування «Дня Сім'ї». Якщо серед ваших оточуючих, сусідів, знайомих, родичів є такі сім'ї, обов'язково зверніть на них увагу та повідомте фахівця із соціальної роботи Лосинівської селищної ради. Ваша небайдужість може покращити чиєсь життя, або навіть його врятувати.

**Чи кожне слово в світі таке цінне?
Слово «сім'я» теплом так зігрівало.
Наповнене любов'ю, завжди вірне,
Й біди нема – коли хтось обійма.
Одна сім'я, в якій ти народився,
Та, що помолиться за тебе
кожну мить.**

**А друга, що створив, як одружився,
Де кожен клявся берегти й любити.
І кожен день, то справи,
то турботи,
Не завжди є хвилинка на сім'ю.
Та іноді згадай не про роботу,
А тих, кому сказати треба люблю.
І кожен день хай буде у вас свято,
Нехай обійми будуть кожною мить.
І радості й турботи так багато,
Це щастя, коли є кого любити!
(авт. Наталія Олійник)**

Лариса ТЕМЧУРОВА,
фахівець із соціальної роботи
по наданню послуг

Намистинки роду мого

Тихого зимового вечора, виконавши домашнє завдання, я сіла в кріслі, обмотавшись теплою ковдрою, і стала роздивлятися свої дівчачі «скарби»: браслети, ланцюжки, сережки. Тихенько до мене підійшла бабуся Катя з чашкою гарячого липового чаю. Вона присіла поряд, довго дивилася на мої прикраси. Потім підійшла до шухляди, дістала звідти дерев'яну скриньку, принесла до мене. Обережно відкрила її і дістала бурштинове намисто і поклала його на мої долоні.

«Йому понад пів століття, це оберіг нашої родини. Він передається із покоління в покоління по жіночій лінії», - сказала вона.

Я зачаровано дивилася на це диво, а бабуся повела розмову: «Це намисто подарував твій прапрадід Олексій своїй тоді ще нареченій, а твій прапрабабусі Катерині, у далекому 1932 році. Прикраса стала оберегом молоді родини, бо прожило подружжя у мирі та злагоді багато років. Народилися у них дві чудові доньки. І от коли старша Анна, а твоя прабабуся, у 1950 році одружувалася, бурштиновий разок її мама передала нареченій зі словами: «Ти намисто носи – щаслива будеш». А ще просила дочку ні за яких обставин не продавати його, бо навіть в часи голоду вона його вберегла. Анна не розлучалася з подарунком все життя, носила його як оберіг її подружнього життя. І тільки відчувши, що покидає цей світ, вона через невістку передала його мені, і просила, щоб намисто переходило по жіночій лінії нащадкам. Я заплакала і обіцяла виконати прохання. І до цього часу свято бережу як пам'ять про свій родовід. Але ось бачиш дрібні намистинки між бурштином? Я його трішки переробила, бо моя мама Анна була маленькою, тому, щоб я могла його носити, довелося його подовжити». Поки бабуся Катя розповідала про оберіг, у моїй уяві постали всі мої пращури.

За звичаєм це намисто повинно перейти моїй мамі Олі, а тоді вже мені.

Я пишаюся тим, що мій рід має таку реліквію, і, можливо, саме цей бурштиновий разок тримає нас, як намистинки на нитці часу, а ми «нанизуємося», і дай Бог, щоб намистинки мого роду ніде не губилися у вирі життя, а міцно трималися разом міцно. Щоб і я могла передати майбутнім поколінням цю реліквію, і з гордістю розповісти те, про що почула від бабусі.

Анна БАБЛЮК,
учениця 6 класу Сальненського НВК «ЗНЗ-ДНЗ» І-ІІІ ст.

Пам'ять пластмасовою не буває

Після Великодня наближалися «проводи». І молоде, старе, зріле поспішали на кладовище, щоб впорядкувати могилки. День видався сонячним, безвітряним, а, отже, чудово підходив для подібного виду робіт. Останньою дочка дала на могилу свого чоловіка стару Параска. Хоч і жила неподалік кладовища, але роки невблаганно брали своє. Прийшла на «своїх чотирьох» шуткували молодші за неї сусіди. Параска не злилася, адже це дійсно було так: однією рукою вона спиралася на легкий бузиновий ціпок, а іншою – на стару, залізну за багато років сапу.

Молодші швидко поралися біля своїх могилок, вириваючи почорнілі за зиму бур'яни та зчісуючи молоду порослу траву. Один-два три – і бур'янів не стало, посипаний свіжий пісок ніжно заглажив нерівності в ґрунті, а на могилці заблискотіли різнобарвні пластикові квіти. «Давайте і Вам допоможемо, бабусю. А ще й квітів Вам дамо, бо накупили їх із запасом. Вони цілий рік стоятимуть мов живі. Беріть, грошей не треба. Вони не дорого коштують».

«Дякую Вам дітки» – відповіла Параска. «Допоможіть із бур'янами, а з рештою я сама впораюсь. Квітів цих не візьму, бо свої маю. Ось викопала у дворі барвінок. Його й посаджу. Він хоч і не такий красивий, але майже все літо цвісти буде». Молодші не сперечалися. Швидко зібрали бур'яни й полишили кладовище, лишивши стару Параску з непотрібним нікому барвінком.

Вкотре подивившись на прикріплену на хресті фотографію чоловіка, неслухняними від старості руками, Параска втикала живі, але ще не зацвілі квіти. «Ну як вона може поставити на могилі свого чоловіка цей пластмасовий непотріб?» – вертілося в її голові. Вони хоч і красиві, але не мають краплі життя, до того ж

утворили смітний поряд з кладовищем, який нестерпно смердить, якщо якийсь дотепник підпалить його. Раз внохаєш – вмиє треба пігулку пити. Немає толку в молоді...

Параска стала вдовою вже більше п'яти років. Проте приходяться на могилку, дивлячись на фотографію чоловіка в пам'яті Параски завжди зринають чомусь приємні спогади нелегкого минулого. Одружилися по війні, настигалися на власну хату, обзавелися господарством та троє діток назвали. Все як у людей. В додачу до всього завели й паску, щоб малеча ласувала солодким медом, менше хворіла взимку. Повиростали, розлетілися хто куди. Добре, хоч телефонують! Обіцяли на Трійцю із внуками з'їхатися. Тоді й знову прийдуть батька провідати... чи знав її щось чоловік, чи просто була така його воля, але, коли ще живий був, то частенько приказував: «Як помру, то щоб не ставила на могил «пластмасових» квіток! Нехай краще будяк росте! З нього користі більше! На нього хоч бджоли сідають! Хоч так мене провідувати будуть, пом'януть. А «пластмаса» мені й на тому світ вонятиме буде!»

Хоч не багато поралася Параска біля могилок, але добряче натомилася. Пошукатьгала додому на «своїх чотирьох». «стане тепліше – приїду й посаджу ще чорнобривців та стоянів, не дарма ж минулого року назбирала»-думала про себе. І хоч вдома лежали привезені дітьми букети квітів з пластику, нести їх на кладовище Параска не збиралася. «Поки жива буду, пластикового сміття на могилі чоловіка не буде й духу! Розумний був у мене чоловік! Він твердо знав, що пам'ять пластмасовою не буває! Та хіба щось докажеш сучасній молоді!»

Анатолій ЛИТОВЧЕНКО,
начальник ЖКГ

Це Я! Я – син, онук, і брат,
А разом всі ми Україна!
І горя б не було у нас,
Аби не та страшна причина.
Тихенька ніч і місто спало
І соловей в саду співав,
Але щось враз загуркотало
І ми почули вічний «Бам».
Це хижий звір вийшов на волю
І світ здригнувся від жаху,
Але прийшов призив: «До бою!»,
Як крик у тихому гаю.
Тоді ніхто не сперечався,
На захист світу всі пішли.
Батьки, сини своєю кров'ю
По річці Прип'ять проплили.
Та звір той був вже неприступний
І перші гинули в бою,
Ми їх ніколи не забудем
І їхній труд в отім краю.
Цей жах вдалось вже заспокоїть,
Закрили «звіра» у аду,
Але Чорнобиль незабудем
І тих, хто гинув у бою!
(авт. Анатолій ЛИТОВЧЕНКО)

ВІЧНА ШАНА ГЕРОЯМ

8-9 травня Україна спільно з іншими країнами Європи відзначала День пам'яті та примирення і 75-у річницю Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.

Ці дні присвячені пам'яті тих понад 80 мільйонів людей, чиє життя було обірвано насиллям світового масштабу, людям усіх рас і націй, чоловікам і жінкам, воїнам і мирному населенню, малим дітям і людям похилого віку – усім заги-

блим і усім тим, хто вижив та пройшов через усі кола пекла Другої світової війни. Тим, хто загинув на її фронтах, в окопах і тим, хто загинув під час бомбардувань, побував у полоні, концтаборах, чи просто зник безвісти у вихорі воєнного лихоліття. Саме 8 та 9 травня народ України вшановує пам'ять усіх людей, які віддали своє життя за мир та процвітання усього світу.

У кожному місті, селищі та селі

є свій Меморіал Слави, до якого люди з гордістю, шаною та повагою покладають квіти. Наша громада не виняток: в кожному селі Лосинівської ОТГ величаво стоять Обеліски Слави, тримаючи на собі кожне викарбуване ім'я і увіковічуючи героїв. Так, на 6-ти Обелісках Слави громади налічується 851 викарбуване ім'я.

В самому селищі Лосинівка на 52-у річницю визволення Ніжинщини від німецько-фашистських загарбників було відкрито пам'ятник воїнам-односельчанам, що полягли в роки Другої світової війни. На гранітних плитах, які оточують пам'ятник Невідомому Солдату, викарбовано 549 імен. Саме стільки лосинівців не повернулось до своїх домівок з війни. Майже кожна сім'я знаходить прізвище свого родича серед тих викарбованих імен.

Мине багато років, прийдуть нові покоління, але вічно буде жити пам'ять про наших героїв. Ніхто не забутий... ніщо не забуде.... Ми, жителі громади, дякуємо своїм прадідам за мирне небо над головою, за сонце і за щастя жити!

Яна РЕКА,
в.о. начальника відділу
культури і туризму

ГЕРОЙ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ПАВЛО ГАВРИШ

Вулиця Павла Гавриша — красива вулиця в селі Вікторівка, на якій сходиться багато доріг та відкриваються нові шляхи. Ця вулиця названа на честь Героя Радянського Союзу Павла Івановича Гавриша. Вікторівська ЗОШ І-ІІ ст. також називалась ім. П. Гавриша. В 2015 році школу було закрито, але і зараз на території школи розміщене погруддя Павлу Гавришу. Раніше, коли лунав у школі дитячий сміх, біля нього завжди проходили святкові лінійки, дітлахів приймали у піонери, комсомоли...

А хто він, Павло Іванович Гавриш? Заглянемо в історію родини.

Його дід Гавриш Федір Федорович прожив з першою дружиною недовго.

Нещасна рано померла, так і не народивши дітей. Згодом він одружився вдруге на молодшій за себе дівчині і у Гавришів народилось 10 дітей (5 синів і 5 дочок).

З покоління в покоління в родині розповідалась історія, як сім'я Гавришів розбагатіла. Правда то, чи вигадка – ніхто не знає.

Але якось восени грязькою дорогою проїжджала царська карета, після неї один із Гавришів знайшов шкіряну торбу з золотими монетами. Довгий час такий скарб ховали, поки не виросли сини, бо прийшов час відділяти їх від батьківського дому.

Гнат Федорович поселився в Лосинівці, Матвій Федорович у Сальному,

Іван Федорович у Вікторівні. До Великої Вітчизняної війни Кузьма Федорович працював професором математики в одному із інститутів м.Сталіно. Ворошиловградської обл., загинув на фронті.

Батька Павла Гавриша, Івана Федоровича, як ворога народу у 1930 році саджають до Ніжинської тюрми (там його згодом і розстріляли). Виправдали Івана уже в 1989 році. Його дружина Параска Андріївна залишилась у Вікторівні з 5 малими синами на руках. Їх силоміць переселили в с. Велика Дорога.

Всі 5 синів «ворога народу» захищали Батьківщину в роки війни. Павло Гавриш командував бата-

льоном саперів, пройшов свій бойовий шлях від Далекого Сходу до Берліна, а за форсування Дніпра йому присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Після Перемоги Павло Іванович закінчив Московську військову академію ім. Фрунзе і продовжував військову кар'єру.

В останню дорогу 50-річного полковника проводжали військові Київського гарнізону. Похований П.І.Гавриш на Байковому кладовищі у Києві.

Ще за життя, Павло Гавриш часто приїздив на свою малу батьківщину.

З п'яти синів Івана Гавриша не залишилось нікого. Цікавим є той факт, що в родині Гавришів народжується багато хлопчиків, їх називають «Павлушами» на честь дядька, діда... Життя продовжується. Родовід Гавришів не закінчується...

Людмила ПОНОМАРЕНКО,
спеціаліст з ведення діловодства
с/л Вікторівка, Леонідівка, Степ

День матері (в Україні відзначається 10 травня) – це одне з самих зворушливих свят, тому що кожен з нас з дитинства і до своїх останніх днів несе в своїй душі єдиний і неповторний образ – образ своєї мами, яка все зрозуміє, пробачить, завжди пожаліє і буде самовіддано любити незважаючи ні на що.

Мити, матінка, матуся, мама, мамочка, мамуся... Які ще слова підібрати, щоб висловити всю любов, повагу, шану до наших матерів? Перше слово, яке вимовляє немовля – це слово «мама». Все, що відбувалося навколо нас, пов'язане з присутністю мами, інакше і бути не може: перші кроки, щасливі усмішки, перші прикрощі і невдачі, перша розбита тарілка... Із самих перших хвилин нашого життя ми оточені її теплом і турботою, й, стаючи старшими, ми довіряємо їй наші таємниці та страхи, ділимося своїми враженнями про навколишній світ і завжди розраховуємо на повну підтримку й розуміння. Трохи подорослішавши, ми не так часто думаємо про неї, як в ранньому дитинстві, бо мама навчає нас бути самостійними та відповідальними. Мама може замінити всіх, але її не замінить ніхто! Здається, що наші матері вічні, завжди бу-

Слово про маму

дуть з нами і постійно піклуватимуться про нас.

Минуло майже 11 років від дня маминої смерті. І почуття провини за те, що колись сварились, а потім за те, що не змогла врятувати, тепер завжди зі мною. Мама захворіла. В останні півроку прийшло невимовне усвідомлення того, що мама згасає, і неможливо нічого змінити. Хвороба прогресувала, виснажений організм уже не міг опиратися. Страх і підле егоїстичне бажання кудись утекти, щоб нічого не бачити, не знати, не полишали мене. А найгірше – це усвідомлення того, що ти не в силах щось зробити і допомогти. Час не лікує – горе лише осідає на дні душі.

Пам'ятаю, наступного ранку я прокинулася іншою, щось у мені змінилось назавжди.

Та життя триває. Ми так само рідко цінуємо те, що маємо. Так само сваримося з близькими й рідними, забуваємо сказати слова подяки й попросити пробачення. Нехай сивина на скронях, але допоки живі батьки, ви дитина. У батьківському домі вас приймуть будь-яким, вислухають, підтримають, а якщо сваритимуть, то тільки з любові.

...Проста ситуація у тролейбусі викликала тугу за дитинством і легку заздрість. Навпроти мене сиділо двоє – мати і дочка. Вони говорили про щось своє, перебиваючи одна одну, неначе не могли наговоритися. Посміхалися і тішилися спілкуванням. Дочка час від часу схилила голову на мамине плече і про щось задумливо мріяла...

Скільки б я віддала за те, щоб почути мамин голос, пригорнутися до неї та обійняти...

Тож давайте частіше говорити нашим матерям, що ми їх любимо та поважаємо, дбати про них і просто радіти тому, що вони є!

В цей день від усієї душі вітаю дорогих мам зі святом. Хай світлом і добром відгукуються в душах дітей ваші нескінченні турботи, терпіння, любов і відданість. Здоров'я вам, люблячих синів та дочок, внуків і правнуків, чоловіків.

Автор побажав залишитись невідомим

Листи

**Це свято не захмариться в віках,
В цей день завжди нестимуть люди квіти,
Не обміліє пам'яті ріка,
В серцях нащадків буде жити...**

75 років відділяє нас від Другої Світової війни. Але для тих, чий прізвища вишикувались в безкінечному списку жертв війни, утворивши скорботний матеріал, не було Вітчизни про запас. У них була одна Вітчизна – Україна, яка починалася з рідного поля, рідної вулиці, рідної тополі, з пам'яті народу, який творив свою історію, свою пісню і душу.

Війна – це подія, про яку не можна не згадувати, але її хочеться забути водночас. Війна – це мільйони людських жертв, слізні спогади наших дідів, прадідів, які були свідками тієї жакливної події, і під свистом куль та розривами снарядів захищали свою Батьківщину.

Ніхто не забутий, ніщо не забуте. Про визволителів – наших земляків лосинівчан сьогодні хочеться згадати та вшанувати їх пам'яті в переддень Перемоги над фашизмом.

День пам'яті та примирення, пам'ятний день, в Україні було започатковано у 2015 році Верховною Радою. Він відзначається 8 травня в день капітуляції нацистської Німеччини. Відповідно до Указу Президента України, метою відзначення є «гідне вшанування подвигу українського народу, його визначного внеску в перемогу Антигітлерівської коаліції у Другій Світовій війні та висловлення поваги усім борцям проти нацизму». Символом цього дня є червоний мак, і не дарма, адже це міжнародний символ пам'яті жертв усіх військових та цивільних збройних конфліктів, графічне втілення-алюзія кривавого сліду кулі, що передає страждання та смерть і нагадує про ціну перемоги.

Біля символу логотип містить гасло «Ніколи знову», адже ми не хочемо повторення жакхії війни та років воєнного лихоліття. В Україні вшанування загиблих розпочинається 8 травня – разом з Європою і світом, і продовжується традиційно 9 травня.

Минули роки, стихли бої Другої Світової, але пам'ять про війну, про рідних нам людей залишається в наших серцях. На жаль, ехо війни торкається кожного покоління. Афганська війна, війна на Донбасі своїм чорним крилом торкнулася сьогодні.

Війна...Скільки вона робить горя, страждань, скільки життів забирає в небуття.

Але наші односельчани, наші ветерани, воїни все подолали (і зараз долають)...

Що їм довелося перенести? І холод, і голод, і злидні, і страх... Вони мужньо пройшли цей етап історії, ніколи не опускаючи очей, ніколи не падаючи духом.

В кожній українській родині чи то дід, чи то бабуся брали участь в боях. Скільки разів мені

особисто доводилося слухати розповіді свого дідуся Чаленка Олексія Яковича, який пішов до армії в далекому 1938 році у віці 20 років і пройшов усю війну. Про ті часи він говорив, що тиша наставала на полі бою далеко за північ і тільки декілька годин приносили полегшення, а зі сходом сонця все поновлювалось. Я пам'ятаю, як він чекав кожного року на День Перемоги. Завжди говорив: «Ну оце б мені ще до цього 9 травня дожити, а потім як буде». Цей день для нього був священним. В нього залишилося тавро від війни – кулі в легенях. Йому пощастило вижити, але на його долю лягло ще одне випробування – кожної хвилини пам'ятати про це лихоліття. Вдома він не був цілих 7 років.

4 роки війни забрали життя мільйонів людей. «Книга пам'яті України» – науково-меморіальне видання, присвячене з'ясуванню масштабів демографічних втрат України в Другій світовій війні та увічненню пам'яті воїнів Червоної армії, вихідців з України, що були призвані до лав Червоної армії на території України та загинули на фронтах Другої Світової зі зброєю в руках у складі підрозділів Червоної армії, пропали безвісти на фронтах, померли від ран, отриманих у бою, померли в концентраційних, фільтраційних таборах, були необгрунтовано репресовані та розстріляні.

«Книга пам'яті» – це своєрідний реквієм народного подвигу. У ній кожен може знайти імена загиблих родичів.

Прізвище свого двоюрідного дідуся Пузіна Григорія Тимофійовича, який загинув на війні, я знайшла в цій книзі. Мій дідусь був учасником Другої світової війни. Сьогодні я хочу розповісти історію солдата рядками його ж листів, які зберегла до наших днів його рідна сестра Мороз Катерина Тимофіївна і передала мені.

Григорій народився 1921 року в сім'ї Марти та Тимофії Пузін, що проживали в Лосинівці на Довгалівці. Григорій був старшим сином, крім нього в Пузінів було ще 3 дочки і 5 синів. Трое діток померли ще маленькими. Григорій був дуже допитливим, гарно навчався в школі. Особливо легко йому давалася математика. За спогадами його сестри, Чаленко Галини Тимофіївни, школу він закінчив на відмінно, планував далі навчатися, здобувати професію, але восени 1939 року його призвали до армії. Він планував відслужити і повернутися додому, стати опорою батькам та своїм меншим братам і сестрам, влаштувати власне життя. Він був сповнений надії і сподівань. Та не судилося його мріям здійснитися, бо в 1941 році розпочалася Велика Вітчизняна війна і Григорій став до лав захисників.

Служив Григорій у Ленінградській області у місті Новгород на Волхві у 78 запасному стрілкового полку 41 підрозділу.

З рідної України Григорій потрапив до Новгороду на Волхві, потім до Ленінграда. Це територія, які межували з Фінляндією. З листопада 1939 року по березень 1940 року Радянський Союз воював проти Фінляндії. Офіційні заяви влади і її реальні дії дуже відрізнялись. Солдати не могли писати всієї правди. Тому в листах так часто зустрічаються довгі рядки крапок, обірвані думки...

Солдатські трикутники, поживклі конверти, поштові картки – своєрідні фрагменти тих літ, свідки неблаганного часу. Від них іде тепло і щирість. Листи пронизані любов'ю до рідних і піклуванням про них, ненавистю до ворога. У багатьох випадках листи занадто скупі, короткі, містять прості запитання, нехитрі поради. Проте не слід забувати, в яких умовах були написані ці вісточки.

Фронтові листи... В них – солдатські долі, долі молодих хлопців, у яких все життя було попереду, сподівання, надії. Та судилося їм лягти на папір і стати тугою за рідним краєм, за нездійсненими мріями. В листах – любов до Батьківщини, до рідної землі, до своїх друзів, велика повага до батьків. Ці маленькі аркуші були безцінним скарбом для кожної родини, яка жила надією на звістку, що підтверджувала, що їх чоловіки, сини, брати живі і є надія на зустріч.

Коли мені потрапили до рук листи дідуся, я сприйняла їх як дарунок долі. Я розпочала їх читати, вивчати, проживати кожне слово, кожну думку. Це була праця не одного дня.

Після військової школи, тобто зразу після служби, Григорій пішов на фронт, був молодшим сержантом. Загинув 3 вересня 1942 року в селі Івановське Слущького району Ленінградської області.

Зі сторінок потертих трикутників чується голос воїна Григорія. Скільки в них турботи, ніжності, тепла до рідних людей.

Ось рядки з цих листів...

Лист 17/12 1939 року

Добрий день, родниє!!!

«Поздоровляю Вас, родниє, з тим днем, в котрий получите мого листа, і разом з цим шлю Вам, родниє, свій щиросердечний привіт!

Но Папаше і Мамаше мало, по-моєму, привіту, виголошую ще велику подяку за те, що Ви дали мені змогу пізнати всі шляхи життя. Ви все дали мені, що тільки могли і тепер я сам повинен устроїти своє життя. І я це зроблю! Готов уже по приказу Правительства виступити на заштиту границь...»

Скільки поваги у звертанні до батьків! Він називає їх на Ви і з великої літери.

Лист 11/02 1940

«Добридень, родниє! Звичайно, яке моє життя, хай буде відомо тільки мені. Вам непотрібно. Звиніть, що так погано написав, та нема часу, весь час ми витрачаємо на підготовчі заняття. Нащот погоди, то у нас мороз 28-35 градусів, буває вискочить аж до півсотні градусів, відлиг ніяких не буває. Мороз нічого доброго не робить – робить обморожування. Не дає заніматись і багато лих творить. Трудно достати даже води».

Лист 19/02 1940

«Живу червоноармійським життям. Я думаю не втерять 10 років моєї учоби в школі, а зробити їх корисними для себе. Хочу поступити до воєнної школи. Напишіть, хто з наших колгоспників вдома, а кого нема. Попрошу добути адреси моїх товаришів, які служать зараз, я напишу їм. Бо я знаю, як погано жить самому в чужому краї! Галя, спасибі, що пишеш листи, пиши частіше!

Тільки прошу вас зовсім не думайте за мене, я можу жить, у мене є ресурси життя – а у Вас... Де вони? Не знаю... Але не журіться, будемо тоді журитись як будемо вмісті, коли я повернуся. А потім якось воно буде....»

З минулого

Які душевні хвилювання чуємо в цих рядках і скільки болю і туги за рідними ховалося за рядками крапок.

Лист 12/02 1940

«Від вас не одержував листи рівним щотом 56 днів і не знаю, чи прийдеться ще одержати. А погано так жити, не знаючи нічого, абсолютно не знаючи нічого, будиши відірваним від всього нового. Але є перспективи на покращення мого життя, от, наприклад, одержав нове обмундированіє, шинель, рубаху, штани, шапку з вухами і, саме головне, що вже позбувся обмоток, бо одержав хороші чоботи і маю на повний голос заявити, що тепер маю належний вигляд бійця. Сфотографуюсь і вишлю фото.»

Григорій не мав змоги прийти у відпустку, тому в листі від 01/05 1940 року писав:

«Я ще не забув домашнього кубельного життя, воно і не забудеться. Я хотів би дуже, щоб Петро і Микола ще учились. Хоть може і в них так получиться, як у мене, но це все не каже про те, що учитися не потрібно. Родние! Хоч ви і пишете все у прикрашеному вигляді, але я хорошо знаю, що зараз у вас недостатньо хліба, а до хліба і зовсім нема. Знаю, що у вас взутись і одітись нема у що. Галя, ти пишеш, що ожидаєте чогось. А чого? Поганого, поганого і поганого для Вас і для мене часу. Я вчився, брав цілі, а тепер що? Не мені одному, а багатьом підбили ноги і тепер вони мусять падати на слизький ґрунт і ковзати, не маючи змоги встати. А що осталося моїм братам і сестрам, які нічого ще не можуть понять, що осталося? Батько хворий і мати цілком замучена вже. І чого брати і сестри можете ждати зараз? **Годі про це писати, не можна більше, стискається...**».

Рідний брат Григорія Пузін Іван та двоюрідний брат Пузін Костянтин стали до лав визволителів і теж загинули на війні. Костянтин пройшов усю війню, повертався з Чехословаччини додому і 19 червня 1945 року підірвався на міні і загинув. Похований в Чехословаччині місті Комарно Дрогобицької області. Іван загинув 11 лютого 1943 року в селі Таранівка Харківської області. Він був молодшим сержантом. Ці всі дані я знайшла в Книзі Пам'яті. Мій рідний дідусь Олексій пройшов війну аж до Германії і вже восени 1945 року повернувся додому і одружився на сестрі Григорія, моїй бабусі Галі. Григорій та Олексій були друзями і листувалися під час війни.

Там, в німецькому містечку Ерфурт був пункт, з якого ешелони в далекому 45 році після перемоти везли воїнів додому на Батьківщину. В Ерфурті мій дідусь Олексій робив пам'ятні знімки з побратимами, однополчанами перед від'їздом до рідних країв. Молодший брат Григорія Микола Пузін вже після війни в 1947 році служив в Ленінграді. За волею долі він служив якраз там, де перебував на службі і де загинув і брат Григорій. І, навіть, Миколі вдалося розшукати могилу брата і побувати на місці захоронення, вшанувати його пам'ять.

Доля жінки, матері Пузін Марти – **це доля мільйонів жінок**. Мабуть, не вистачило б цілої планети, щоб умістити біль і сльози, тривоги і сподівання матерів.

**Синочку, чуєш, як курличуть
У синім небі журавлі?
Вони ж тебе до себе кличуть.
А ти лежиш в холодній цій землі
– Я чую, мамо, чую, як співають
Мені над Україною пісні.
Ти не журись, я крила розпростаю
І прилечу до тебе уві сні.
Вкраїнським рушником зітру сльозину
І поцілую сивеє чоло....**

Лист 01/09 1940

«З 18/08 по 30/08 були дні неспокійного життя. Приходилось спати нерозбутому і нероздітому на нарах, укритишись палаткою. Но це все чепуха, на то ми тут і живемо.... І ось сьогодні вихідний і я рішив написати, а то завтра за лопатку і пішов копати землянки, щоб зимою жити було де. Кожен день приходиться копати 12 годин лопатою,

а ночью ще може і заняття. Ось так проходять дні за днем, їх пройшло з сьогоднішнім 265 кажесться. Та якби іще як небудь прожити всі ті, що попереду, а потім додому ж треба....»

В армії Григорія застала трагічна звістка про смерть батька. На руках у Марти Пузін залишилися ще п'ятеро дітей.

Лист 06.01. 1941

«Передаю всім синовий привіт і бажаю Вам всього щасливого у вашому житті, **якому житті?**....Зараз я учусь на курсах, щоб вирватись додому, треба приїхати командіром. На налоги не звертайте уваги, не платіть. Я вже написав у Чернігов про це. Жду, що скажуть. З налогами я буду розраховуватись як приїду. З цим досвіданія. Кріпенько жму ваші руки!»

Григорій писав вірші, у нього їх була ціла збірка, можливо, вдасться розшукати її.... Адаже написані ці рядки, як і багато його віршів в перерддєнь Другої Світової, бо фактично Григорій вже брав в ній участь – у Фінській війні, і відчував, що слід чекати гіршого.

Лист 05 місяця 1941 року.

«Здравствуйте рідні!

Що маю писнуть у моєму листі, чим маю похвалитись, чим повеселить. Мабуть, заплакані, хоть інколи і без сліз, ваші очі не зможуть усміхнутись. Та що ж, я тільки одно вам раджу – не журитись і не плакати, лише в такому стані все діло може вийти, напевно, і воно вийде.

Завірю! Я щасливий як ніхто, і ви живете не без щастя, – тому давайте будемо не журитись.

Все вискажу словами своєї книжечки.

Я живу близ Балтийского моря,

Где кончается Финский залив,

Где в тумане купаются волны –

Островами залит пролив.

Где кустами поросшие горы,

Где торфа молодцы и болота,

Где пески, камешки и намулы –

Все дрожит от раскатов грохота...

Я живу на войне, в дымных тучах.

В окружение снарядных гудков –

Но не дико и не скучно,

Хотя мысль простирает одно.

Одно... Одно милостивое слово,

Говорящее о Юге родном – Украине.

Украина! Моя Украина!..

Еще и еще прозвучи ты в сердце моем.

Я не раз вспоминал –

И без горести чуждых устов.

Приветствую тебя!

И там, с глубины окопа и границы,

Посылаю ширый свой привет!

Всем тем, кого я знаю и знающим меня,

И тем, кто даже нет.

А вас, родители и родные,

Братья, сестры и девченки молодые.

И всех, кто Гришею меня зовет –

Невидными устами я целую

И желаю счастья, жить, творить, идти вперед, вперед!!!

Галя, дорога сестра, прошу збережи це моє письмо – для мене воно буде колись великою згадкою минулого!

Прочитати можеш усім товаришам і товаришам.

Галя, не тоскуй. Я вернусь. Бувайте здорові. Щастя бажаю, ваш син – Григорій.»

Цей лист – звернення Григорія до майбутніх поколінь.

На жаль, війна своєю підступною тінню торкається кожного покоління. Афганська війна. Пузін Віталій Миколайович, племінник Григорія, загинув в Афганістані. Посмертно нагороджений орденом Леніна. На фасаді Лосинівської ЗОШ І-ІІІ ст. прикріплена меморіальна дошка, яка свідчить, що Віталій навчався в нашій Лосинівській школі.

Віталій у листах до мами Ніни Михайлівназ чужої афганської землі писав: «Не зря звезда моя жила, мерцяя в поднебесье ярким светом. Я сделал все, что Родина ждала. И лишь прошу, не забывать об этом.»

Ім хотілося повернутися додому, на свою

рідну землю. Це проходить лейтмотивом через усі солдатські листи.

Виховну годину з тематичною назвою «Листи з минулого» на основі зібраного мною матеріалу я проводжу ось уже кілька років поспіль з учнями 7, 9, 11 класів, щоб вшанувати пам'ять тих, хто загинув на війні, щоб формувати в наших вихованців ціннісне ставлення до суспільства і держави, щоб виховувати в них такі риси як патріотизм, національну свідомість, правосвідомість, політичну культуру та гордість за приналежність до українського народу.

Для мене, як для педагога, цінним є те, що серця дітей завжди сприймають цю оповідь як щось сокровенне і святе, що вони, будучи відкритими до співпереживання, складають шану подвигу українського солдата.

Солдатські трикутники, ці оригінали пам'яті людської, надихнули дітей написати зворотні листи – своїм прадідусям як звернення і подяка за вічний і неоціненний подвиг.

«Листи у минуле» учнів до прадідусів.

Дорогому і рідному дідусю

Рідний прадідусю, ось уже 72 роки як закінчилася війна. Мені шкода, що я знаю Вас тільки з розповідей своїх дідуся і бабусі, але я завжди із захопленням слухаю їх. Ми не повинні забувати, на які жертви Ви йшли заради майбутніх поколінь та заради мирного життя. Я багато разів намагалася поставити себе на Ваше місце, уявити, чи змогла б я бути такою героїнею. Але кожного разу ставало страшно, бо війна – це біль, сльози, вибухи снарядів, бомбардування, загиблї. Я пишаюсь Вами і передам все, що знаю про Вас своїм дітям. Ваш подвиг буде в нашій пам'яті. Все йде, все минає, але пам'ять людини безсмертна... Я схиляюсь перед Вами... Спасибі, дідусю, за Перемогу! (випускниця 2017 року Ірина Парасюк)

Мої дорогі прадіди! Ви боролися за мир і спокій нашої країни. Напевно, захищаючи свою землю, ви думали про те, коли закінчиться війна і вас з посмішкою на вустах зустрінуть ваші рідні. Та інколи надії і мрії не справджуються. Ви загинули як вірні солдати, як герої. Я вдячна вам за своє дитинство, за свою юність, за мрії та сподівання, які повинні обов'язково здійснитися. (випускниця 2019 року Діана Опанасенко)

Лист воїнам АТО

Дорогі захисники! Для мене велика честь писати вам листа. Я сподіваюсь, що рани ваші загояться, прийдуть сили безмежні і знову ви боронитимете свою рідну країну, але хай це будуть мирні кордони, мирний захист без смертей і бомбардувань! Ви, взявши приклад свої дідів, що стали героями Другої світової війни, стали на захист нашої країни. За це ми вам низько вклоняємось. Нехай не буде ніколи кордонів та «великих стін» між нашими серцями! (випускниця 2017 року Юлія Петрик)

Неля ШЕВЧУН,

практичний психолог Лосинівської ЗОШ І-ІІІ ст.

Приймний спогід, як свято для душі

Анастасія та Меланія САВЕНКО

Василь БОРОВИК та Зоя ЧУМАК

Олександра ДРУЗЬ

Карина ОМЕЛЬЧЕНКО та Адріана КУШЕНКО

Українська вишиванка, нарівні з українською писанкою є одним із яскравих символів української культури. До того ж, одягаючи вишиту сорочку, демонструєш не тільки її красу й унікальність, але й засвідчуєш свою приналежність до віковичної української культурної традиції.

З нагоди Дня вишиванки, Лосинівською селищною радою було оголошено конкурс на краще фото у вишиванці. Всі фото учасників опубліковані на офіційному веб-сайті Лосинівської громади та на сторінках Лосинівська ОТГ, Вісник Лосинівської громади у Фейсбук.

Тож, до вашої уваги найцікавіші та найоригінальніші фото у вишиванках.

Дякуємо всім, хто приймав участь у конкурсі!!!

ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ЛОСИНІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Амалія ПОСТОЛ

Микола КАРАПУТА

Вероніка КОСТЮЧЕНКО

Єфросинія ГОЛУБОВСЬКА

Олександр ГАВРИШ, Андрій РОМАНЧЕНКО,
Кирило ПЕТРИК

Тетяна ПЕТРИК

Андрій НАГОРНИЙ

Адріанна ЧЕРНИЧКО

Засновник та видавець
 ЛОСИНІВСЬКА СЕЛИЩНА РАДА
 Адреса: 16663 вул. Шевченка, 2, смт. Лосинівка,
 Ніжинський район Чернігівська обл.,
 тел. (04631)61-2-37
 e-mail: losynivskaotg@ukr.net
 Розповсюджується безкоштовно.

Матеріали підготували:
 Юлія КАЛУТА
 Комп'ютерна верстка:
 Олена ВІТНОВА
 Віддруковано
 ТОВ «Форматплюс-П».

Думки авторів можуть не збігатися з поглядами редакції.
 За точність викладення фактів відповідає автор.
 Редакція має право редагувати та скорочувати матеріали.
 Відповідальність за якість несе друкарня.